

היהודים בספרי הלימוד של הרשות הפלסטינית שבשימוש אונר"א

מאת

ד"ר ארנון גרויס

(מרץ 2022)

הקדמה

ספרי הלימוד של הרש"פ, ובכלל זה אלו שנלמדים בבתי"ס של אונר"א, כוללים 3 עקרונות יסוד בהקשר הסכסוך:

1. דה-לגיטימציה של קיום מדינת ישראל ושל עצם נוכחות היהודים בארץ, תוך הכחשת ההיסטוריה שלהם והכחשת קיומם של מקומות קדושים להם בה.
2. דמוניזציה של ישראל והיהודים, כולל מבחינה דתית – עם השלכה חמורה על תדמיתם בעיני ילדים הבאים מחברה מסורתית.
3. העדר הטפה לשלום עם ישראל. במקום זאת – קריאה למאבק אלים לשחרור כל הארץ תוך הצגתו כמאבק דתי ושילוב הטרור בו, עם המשמעות של עידוד מעשי רצח נגד יהודים.

נייר זה מתרכז בהתייחסותם של ספרי הלימוד הפלסטיניים ליהודים בלבד. הוא איננו מרחיב בנושא ההתייחסות לישראל כמדינה ולדרכי המלחמה נגדה.

דה-לגיטימציה

1. תושביה היהודים של ישראל נחשבים לקולוניאליסטים:

"נחשוב ונדון: אשווה בין הטרגדיה של האינדיאנים תושבי אמריקה המקוריים לטרגדיה של העם הפלסטיני."

(לימודי חברה, כתה ח', חלק ב' (2020) עמ' 34)

2. הכחשת קיומה של ההיסטוריה היהודית של הארץ, תוך דחיית קיומם של פריטים ארכיאולוגיים המוכיחים זאת:

"...[הכובש] בנה לעצמו ישות מלאכותית השואבת את זהותה וחוקיות קיומה מסיפורים, אגדות והזיות, וניסה בשיטות ודרכים שונות ליצור לאגדות אלה עדויות חומריות חיות, או הוכחות ארכיאולוגיות ארכיטקטוניות, אשר יקבעו את אמיתותן ומהימנותן, אך לשווא."

(השפה הערבית – המסלול האקדמי, כחה י', חלק ב' (2020) עמ' 68)

أَرْضُهُ، وَشَرَّدَ أَبْنَاءَهُ، وَنَهَبَ ثَرَوَاتِهِ، وَشَوَّهَ هُويَّتَهُ، وَبَنَى لِنَفْسِهِ كِيَانًا مُصْطَنَعًا يَسْتَمِدُّ هُويَّتَهُ، وَشَرَعِيَّةَ
وُجُودِهِ مِنْ حِكَايَاتٍ، وَأَسَاطِيرٍ، وَأَخْيَلَةٍ، حَاوَلَ بِأَسَالِيبَ وَطُرُقٍ شَتَّى إِبْجَادَ شَوَاهِدَ مَادِّيَّةٍ حَيَّةٍ عَلَى
هَذِهِ الْأَسَاطِيرِ، أَوْ أَدْلَةَ أَثَرِيَّةٍ مَعْمَارِيَّةٍ، تُثَبِّتُ صِحَّتَهَا وَمُصَدِّقَاتِهَا، وَلَكِنْ دُونَ جَدْوَى.

3. הכחשת קיומם של מקומות קדושים ליהודים בארץ, כולל הכותל המערבי בירושלים (ושימו לב לכך שהתצלום נחתך כך ש"יסתיר" את היהודים שמתפללים שם):

"כותל אל-בוראק

הארה: כותל אל-בוראק נקרא כך על שם אל-בוראק [בהמת הרכיבה השמימית] אשר נשאה את השליח [מוחמד] במסע הלילי [ממכה למסגד אלאקצא בירושלים עפ"י המסורת המוסלמית] והעליה [השמימה]. כותל אל-בוראק הוא חלק מהחומה המערבית של מסגד אלאקצא. מסגד אלאקצא, כולל החומה, הוא אדמה פלסטינית וזכות בלעדית של המוסלמים."

(חינוך אסלאמי, כחה ה', חלק א' (2020) עמ' 63)

حائط البراق

إيضاً: سُمِّيَ حَائِطُ الْبِرَاقِ بِهَذَا الْاسْمِ؛ نَسْبَةً إِلَى الْبِرَاقِ الَّذِي حَمَلَ الرَّسُولَ ﷺ فِي رِحْلَةِ الْإِسْرَاءِ وَالْمِعْرَاجِ، وَحَائِطُ الْبِرَاقِ جُزءٌ مِنَ السُّورِ الْغَرْبِيِّ لِلْمَسْجِدِ الْأَقْصَى، وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى بِمَا فِيهِ السُّورُ أَرْضٌ فِلَسْطِينِيَّةٌ وَحَقٌّ خَالِصٌ لِلْمُسْلِمِينَ.

4. בהיותם נחשבים למתיישבים זרים, אין היהודים בארץ נמנים בין תושביה, והערים שבנו, כולל תל אביב, נעדרות מעל גבי המפה שבספרי הלימוד בבתיה"ס של אונר"א. המפה המוצגת כאן בכותרת "מפת

פלסטיין" אינה מראה את הערים האלה כלל, חוץ מאילת המופיעה תחת השם הערבי של המקום השומם שבו נבנתה אח"כ – "אום אלרשראש".

(לימודי חברה, כתיב ו', חלק א' (2020) עמ' 6)

رقم (1): خريطة فلسطين

5. עברית – שפתם של היהודים בארץ – נחקת, פשוטו כמשמעו, ממטבע מתקופת המנדט הבריטי שהועתק לספר לימוד מתמטיקה:

(מתמטיקה, כתיב ו', חלק ב' (2020) עמ' 65, וראו את המטבע המקורי מתחת לתמונה המועתקת מהספר)

نشاط (1):

أمرُّ قلمي على الدائرة فيما يأتي:

أناقش: كيف يُمكنني قياس محيط قطعة النقد، باستخدام المسطرة فقط؟
وباستخدام خيطٍ ومسطرة؟

6. הקשר ההיסטורי והדתי של היהודים לירושלים זוכה להתעלמות מוחלטת. לטענתם, ירושלים נבנתה ע"י הכנענים שמוצגים כעם ערבי במוצאו שהם אבותיהם של הפלסטינים של היום, והיא קדושה למוסלמים ולנוצרים בלבד ללא איזכור של היהודים בהקשר זה:

"ירושלים היא עיר ערבית שאותה בנו אבותינו הערבים לפני אלפי שנים.
ירושלים היא עיר קדושה למוסלמים ולנוצרים."

(טיפוח לאומי וחברתי, כתה ג', חלק א' (2020) עמ' 29)

الْقُدْسُ مَدِينَةٌ عَرَبِيَّةٌ بَنَاهَا أَجْدَادُنَا الْعَرَبُ مِنْذُ آلْفِ السِّنِينَ.
الْقُدْسُ مَدِينَةٌ مُقَدَّسَةٌ عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمَسِيحِيِّينَ.

7. תיאור קצר של ההיסטוריה של ירושלים מציג פער ענק של 1000 שנה בין היבוסים והרומאים, כלומר, התקופה ההיסטורית היהודית. השם "ירושלים" על צורותיו במאות שפות בעולם נעדר כאן לחלוטין:

"העיר ירושלים נודעה בשם "יבוס", על שמם של היבוסים הערבים שבנו אותה לפני 5000 שנה. כאשר כבשו אותה הרומאים, הם קראו לה בשם "אליה". מאוחר יותר היא הפכה להיות נודעת כאלקודס או בית אלמקדיס, לאחר שהמוסלמים כבשו אותה בידי הח'ליף עומר בן אלה'טאב בשנת 637 לספירה..."

(גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין, כתה י', חלק א' (2020) עמ' 43)

عُرِفَتْ مَدِينَةُ الْقُدْسِ بِاسْمِ مَدِينَةِ (يَبُوس)؛ نَسَبَةً إِلَى الْعَرَبِ الْيَبُوسِيِّينَ الَّذِينَ بَنَوْهَا قَبْلَ ٥٠٠٠ سَنَةٍ، وَعِنْدَمَا احْتَلَّهَا الرُّومَانُ أَطْلَقُوا عَلَيْهَا اسْمَ (إِيلِيَاء)، ثُمَّ أَصْبَحَتْ تُعْرَفُ بِالْقُدْسِ، وَبَيْتِ الْمَقْدِسِ بَعْدَ أَنْ فَتَحَهَا الْمُسْلِمُونَ عَلَى يَدِ الْخَلِيفَةِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَامَ ٦٣٧ م / ١٥ هـ، وَدَخَلَهَا بِنَفْسِهِ، وَتَسَلَّمَهَا مِنَ الرُّومَانِ وَأَعْطَى الْأَمَانَ لِلْمَسِيحِيِّينَ فِيهَا، مِنْ خِلَالِ الْعَهْدَةِ الْعُمَرِيَّةِ.

דמוניזציה

1. ליהודים, שלעיתים מוצגים כ"ציונים" אך ללא כל הבדל מעשי בין השניים, נעשית דמוניזציה והם מואשמים בכוונות השמדה כלפי הפלסטינים:

"1. הציונים הקימו את ישותם על [בסיס של] טרור, השמדה וקולוניאליזם. הבה נפרט זאת."

(השפה הערבית – המסלול האקדמי, כתה י', חלק ב' (2020) עמ' 28)

أَقَامَ الصَّهْيَانِيُّ كَيْانَهُمْ عَلَى الْإِرْهَابِ وَالْإِبَادَةِ وَالْإِسْتِعْمَارِ، نُبِّينُ ذَلِكَ.

2. הפריט הבא לקוח ממדריך למורה. מדריכי המורים, שהודפסו ב-2018, מראים בבירור את שיטות האינדוקטרינציה, ובכללה העצמת השנאה ליהודים בדרכים שונות.

בספר זה מובא בתור שירות למורה גיליון הערכת תלמיד בשלושה נושאים שהאחרון שבהם (מסומן במסגרת אדומה) מדבר על הסיבה למעשי הטבח שנעשו בערבים ע"י יהודים ב-1948. הציון הגבוה ביותר ניתן לתלמיד שקישר בין מעשי הטבח להגות הדתית היהודית. הציון הפחות טוב ניתן לתלמיד שקישר בין מעשי הטבח להגות הציונית. הציון הנמוך ביותר ניתן לתלמיד שכתב את הסיבות הנכונות למעשי הטבח אבל לא קישר אותם להגות היהודית או הציונית! להלן הגיליון:

"טבלה 2: מטריציית רמות הביצוע

הבחן/רמת הביצוע	טוב (3)	משביע רצון (2)	בלתי משביע רצון (1)
...
...
הבהרת מטרת הכנופיות	[התלמיד] קישר בין	[התלמיד] קישר בצורה	[התלמיד] הגדיר את
הציוניות בביצוע מעשי	ביצוע מעשי הטבח	נכונה בין הגות	מטרת הכנופיות

הטבח הציוניים וההגות הדתית הכנופיות הציוניות הציוניות בביצוע
 הדתית היהודית בצורה וביצוע מעשי הטבח מעשי הטבח
 מדויקת על-ידן

(מדריך למורה, גיאוגרפיה והיסטוריה מודרנית ובת-זמננו של פלסטין, כתיב י' (2018) עמ' 164.
ההדגשה הוספה)

جدول (٢): مصفوفة مستويات الأداء:

المحك/ مستوى الأداء	جيد (٣)	مرضى (٢)	غير مرضى (١)
تعداد أسماء شخصيات عربية وفلسطينية دافعت عن فلسطين.	ذكر أسماء قياديين دافعوا عن فلسطين بشكل دقيق وصحيح.	معظم المعلومات التي قدمها عن القادة صحيحة.	معظم المعلومات التي قدمها عن مفهوم الالتزام غير صحيحة.
تفسير أسباب سقوط المدن والقرى الفلسطينية بيد العصابات الصهيونية.	المعلومات التي قدمها عن سبب سقوط المدن والقرى دقيقة وصحيحة.	معظم المعلومات التي قدمها عن سبب سقوط المدن والقرى صحيحة.	معظم المعلومات التي قدمها عن سبب سقوط المدن والقرى غير صحيحة.
توضيح هدف العصابات الصهيونية من ارتكاب المجازر.	ربط بين ارتكاب المجازر الصهيونية والفكر الديني اليهودي بشكل دقيق.	ربط بين فكر العصابات الصهيونية وارتكابها للمجازر بشكل صحيح.	حدّد هدف العصابات الصهيونية من ارتكاب المجازر بشكل صحيح.

3. ליהודים נעשית דמוניזציה ככופרים וכעוזרי השטן. קטע משיר:

"היכן הם הפרשים [שירכבו] לאל-אקצא [כדי] לשחררו מאחיזת הכפירה, מעוזרי השטן?"

(השפה הערבית, כתיב ז', חלק א' (2020) עמ' 67)

أَيْنَ الْفَوَارِسِ لِلأَقْصَى تُحَرَّرُهُ مِنْ قَبْضَةِ الْكُفْرِ مِنْ أَعْوَانِ شَيْطَانٍ؟

4. ליהודים נעשית דמוניזציה גם מחוץ להקשר הסכסוך, כאויבי הנביא מוחמד והאסלאם בשנותיו הראשונות, תוך ייחוס תכונות שליליות להם כגון בוגדנות ועוינות, ובכך הופכים אותם לאויבים נצחיים של המוסלמים היום:

"אך היהודים [של העיר מדינה] לא כיבדו את ההסכם [שכרתו עם מוחמד] ונקטו בכל צורות המעל, הבגידה והתוקפנות, והדבר חייב את המוסלמים להילחם בהם."

(חינוך אסלאמי, כתיב ז', חלק א' (2020) עמ' 52)

ولكنّ اليهودَ لم يحترموا العهد، ومارسوا كلّ صُورِ الغدرِ والخيانةِ والعدوان، فاقتضى ذلك من المسلمين أن يُحاربوهم.

5. יתירה מזו, היהודים מוצגים כאויבי נביאי האל, ובמשתמע – כאויבי האל עצמו – דבר שיש לו משמעות עצומה בעיני תלמידים הבאים מחברה מסורתית: באויבי האל יש להילחם ללא פשרות עד להשמדתם. בדוגמה שלהלן מובא הלקח הראשון מתוך כמה לקחים שיש ללמוד מפרק על ישו הנוצרי (שנחשב באסלאם לנביא):

"1. לחשוף את האופי של בני ישראל ואת עוינותם לנביאים."

(חינוך אסלאמי, כחה ט', חלק ב' (2020) עמ' 21)

1- كَشَفُ طَبِيعَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَعَدَاوَتِهِمْ لِلْأَنْبِيَاءِ.

עידוד לרצח יהודים

1. רצח יהודים הוא חלק בלתי נפרד מהמאבק לשחרור. להלן העמוד הראשון מתוך שיעור בן 4 עמודים המפאר את מפקדת התקפת הטרור על אוטובוס אזרחי בכביש החוף ב-1978 שבה נרצחו יותר משלושים ישראלים – גברים, נשים וילדים:

"דלאל אל-מוגרבי

אל מול הטקסט:

ההיסטוריה הפלסטינית שלנו מלאה בשמות רבים מרטירים שהקריבו את נפשותיהם למען המולדת, וביניהם המרטירית דלאל אל-מוגרבי שציירה במאבקה תמונה מתמונות קריאת התגר והגבורה, דבר שהפך את זכרה לנצחי בליבותינו ומוחותינו. הטקסט שלפנינו מספר על חלק מדרך מאבקה."

(השפה הערבית, כחה ה', חלק ב' (2020) עמ' 51)

דלאל המגריבי

(פרויקט התאליף)

בין ידי הנצ

يَحْفَلُ تَارِيخُنَا الْفِلَسْطِينِيَّ بِكَثِيرٍ مِنْ أَسْمَاءِ الشُّهَدَاءِ الَّذِينَ قَدَّمُوا أَرْوَاحَهُمْ فِدَاءً
لِلْوَطَنِ، مِنْهُمْ الشَّهِيدَةُ دَلَالُ الْمَغْرِبِيَّ الَّتِي سَطَّرَتْ بِضَالِيهَا صُورَةَ مِنْ صُورِ التَّحَدِّيِ
وَالْبَطُولَةِ؛ مَا جَعَلَ ذِكْرَهَا خَالِدًا فِي قُلُوبِنَا وَعُقُولِنَا. وَالنَّصُّ الَّذِي بَيْنَ أَيْدِينَا يَتَحَدَّثُ
عَنْ طَرْفٍ مِنْ مَسِيرَةِ بَضَالِيهَا.

51

2. מסר ברור ונדיר בהתייחסות לשאלה:
מה לעשות ביהודים שיישארו בחיים לאחר שחרור פלסטין?
התשובה: השמדה!

"נשיר ונלמד בע"פ: אדמת האצילים

נשבעתי! אקריב את דמי כדי להרוות את אדמת האצילים
ולסלק את הגזלן [ישראל] מארצי ולהשמיד את שרידיהם המובסים של הזרים
הו, ארץ אלאקצא והמקום המקודש, הו, ערש הגאווה והאצילות
סבלנות, סבלנות, שכן הניצחון שלנו והשחר מציץ מבעד לאפילה"

(שפתנו היפה, כתה ג', חלק ב' (2019) עמ' 66. ההדגשה הוספה)

نُغْنِي وَنَحْفَظُ: أَرْضُ الْكُرَمَاءِ

قَسَمًا سَأُضْحِي بِدِمَائِي لِأُرْوِي أَرْضَ الْكُرَمَاءِ
وَأَزِيلُ الْغَاصِبَ مِنْ بَلَدِي وَأُيَيْدُ فُلُولَ الْغُرَبَاءِ
يَا بَلَدَ الْأَقْصَى وَالْحَرَمِ يَا مَهْدَ النَّخْوَةِ وَالْكَرَمِ
صَبْرًا صَبْرًا فَالْنَصْرُ لَنَا وَالْفَجْرُ يُطِلُّ مِنَ الظُّلَمِ

הערה

במהדורת 2020 של ספר לימוד זה של הרש"פ הוחלף השיר הזה בשיר אחר ללא ביטויי השמדה, כנראה כתוצאה של הביקורת שלנו.

לשיר הזה חובר לחן ושרים אותו בכתה ומחוצה לה בעשרות מקומות. להלן דוגמה אחת:

תצלום מסך של תחילת הסרטון בערוץ יוטיוב של "קבוצת מורי ומורות פלסטין". הכיתוב: "השיר 'אדמת האצילים', כתה ג' של ביה"ס היסודי, לחן: מר רביע אבו בכר".

בבדיקה ביום 15 מרץ 2022 נמצא כי הערוץ הזה נחסם כפרטי. אבל בידינו העתק עצמאי בקישור שלהלן: <https://vimeo.com/390503872/>

ולהלן עוד קישור וצילום מסך שלו:

<https://www.youtube.com/watch?v=D5P7W860CTg>

לא בטוח שבעקבות החלפת השיר בספר הפסיקו לשיר אותו בבתי"ס.